

## Kindermeisje bij De Leeuw van Weenen..

door Jaap Boersema

In het Dorpshuis op Fort Vreeswijk is vrijdag 21 april 2017 de documentaire DRIJVEND VERLEDEN van documentairemaker Klaas Wijbenga in première gegaan. Op verzoek van het 4 en 5 mei-comité hebben schippers en hun nabestaanden uit Vreeswijk hun verhalen verteld of op papier gezet. Harmke Mastebroek (geboren Touwslager) en Hennie Monrooij (schippersdochter) hebben hun schouders eronder gezet, bijgestaan door amateur-historici uit het dorp.

Wat later kwam er in de schipperspers een oproep van de Museumwerf met een vergelijkbare vraag: Wie heeft nog een verhaal over Vreeswijkse schippers in oorlogstijd?

En dan op die vrijdagmiddag zijn er een film en een bundel verhalen in boekvorm gereed, beiden met de titel DRIJVEND VERLEDEN.



Vanaf mei 2017 wordt de film permanent vertoond op de Museumwerf, waar panelen met fragmenten uit het boek als aanvulling te bekijken zijn.

### Het kindermisje

Niet vermoedend wat dit tot gevolg zou hebben, schoof ik bij een bekende aan tafel voor deze filmpresentatie.

Janny Lievestro en haar overleden man kende ik al jaren via de politiek en de kerk. Bovendien was John, haar zoon met mijn buurmeisje getrouwd.

In een kort praatje vooraf werd duidelijk waarom ik haar daar aantrof.

“Ik ben een schippersdochter, wist jij dat niet? Wij lagen op 10 mei 1940 in Arnhem toen mijn vader me wakker maakte met: “De Rijnbrug is opgeblazen. Het is oorlog.”

Veel tijd om daar op door te gaan was er niet. Ik vertelde dat ik uit Arnhem kwam en nog niet lang geleden en artikel over deze gebeurtenis had geschreven.

Maar dat vertelde ik haar later allemaal bij mijn eerste bezoek aan haar.

### **Een Vreeswijkse schipper in Arnhem**

“Waar lagen jullie toen de brug de lucht in ging?” was natuurlijk een van mijn eerste vragen.

Die dag lag zij met haar ouders in Arnhem achter de eerste langsdam beneden de brug. De brug ging in de vroege ochtend van de 10e mei de lucht in.

Over deze gebeurtenis schreef ik eerder een artikel na een interview met schipperszoon De Vries, die met zijn vader op de ONDERNEMING voer en die ochtend op de brug strandde onder een regen van neerdalend brokstukken.

Aanleiding voor dat artikel was onderstaande foto



*“Wij konden niet voorkomen, dat we tegen de -voor onze neus opgeblazen- brug aan voeren”, aldus de schipperszoon.*

De AMBULANT van vader IJkelenstam lag vaker Onderlangs vertelde Janny. Nog niet zo lang lagen daar de drie langsdammen, waar tegenwoordig woonschepen achter liggen. De kleine binnenvaart maakte er toen dankbaar gebruik van.

“Bij ons lag ook de familie van Angelen met de hageenaar CHRISTINA JACOBA. Daar was net een kleine geboren: Rolus.

Mijn vader ging hier altijd naar de beurs en ik bezocht iets verderop de schippersschool aan het Roermondsplein. Om er te komen moest ik langs en om de Oude Haven lopen.”



*Afgemeerd Onderlangs met in de verte de nog nieuwe Rijnbrug. Als eerste een hagenaar...*  
**De AMBULANT VAN Nico IJkelenstam**

Natuurlijk wilde ik meer weten over of het schip waarop zij opgroeide.  
Echter..... George Snijder was mij voor geweest. Ik mag dankbaar gebruik maken van hetgeen George al boven water had weten te krijgen.

Janny haar ouders waren Klaas en Hil IJkelenstam.  
Haar grootvader was Pieter IJkelenstam.  
Zoon Klaas had ook op de sleepboot KEULSCHE VAART 11 gevaren.  
Oom Dirk, broer van haar vader voer op de NIEUWE ZORG, de latere AALTJE, oom Piet voer op de DE JONGE DIRK en tante Johanna Elisabeth was getrouwd met Hendrik Stekelenburg.

“Kijk dit was ons schip.” Janny hield me een fraaie foto voor de neus van de AMBULANT aan het Jaagpad, niet ver van De Punt in Vreeswijk.



*Aan het Jaagpad met aan de overzijde de Noorderstraat.*

Na o.a. in Arnhem de Roermondspleinschool (ligplaatsonderwijs) bezocht te hebben, ging ze naar school in Vreeswijk. De Prins Hendrikschool voor schipperskinderen bezocht ze maar kort, want de Duitsers vorderden school en internaat.

Daarna stuurde oom Cor Lenten -waar ze in de kost beland was- haar naar de openbare lagere school. Oom Cor was een overtuigde PvdA (toen SDAP)-man met altijd de VARA op de radio...

Broer Piet zat in Zwartsluis op school en voer later nog bij Jan van der Horst uit Vreeswijk op het kastje HENDRIKA.

### **1946 Een jaar in Amsterdam-Noord**

Op de schippersbeurs van Amsterdam werd in 1946 een schip gevraagd, als drijvend magazijn bij scheepswerf de ADM.

Niet om te varen dus, maar om met een van de motoren van de ORANJE -tijdens haar grote werfbeurt- in het ruim opgeslagen te gaan liggen.

Pa IJkelenstam nam met zijn **AMBULANT** deze 'reis' aan.  
**De ORANJE...**



*Vertrek van de ORANJE voor haar maidentrip in 1939*

*Op 4 september 1939 begon het schip aan haar eerste tocht. Deze werd echter direct afgebroken. De Tweede Wereldoorlog brak uit, waardoor het gevaar voor mijnen op de Noordzee groot was. De koers van de ms ORANJE veranderde daarom naar Sydney. Hier werd het omgebouwd tot hospitaalschip en vervoerde in totaal 32.461 gewonde soldaten. Na de oorlog bracht de ORANJE velen -ex-gedetineerden en geallieerde soldaten- terug naar huis. "Na bijna 7 jaar keerde het schip weer terug naar haar thuishaven in Amsterdam en werd de ORANJE in oude staat hersteld."*

De familie heeft maandenlang in Amsterdam Noord gelegen.



*Pa en ma op de roef in Amsterdam-Noord*

Janny: "Mijn zus Wil en ik, we vonden daar in Noord werk als winkelmeisje. Wil bij een drogist en ik bij een sigarenmagazijn op het Zonneplein."  
Ze konden nu ook op dansles, vonden de ouders. De dansschool vonden ze niet zo ver vanwaar ze lagen aan de Papaverhoek in Amsterdam-Noord.  
Daar trof Janny als danspartner ene Wim van Koomen.

De ORANJE krijgt haar scheepsmotor terug en de familie gaat weer varen.

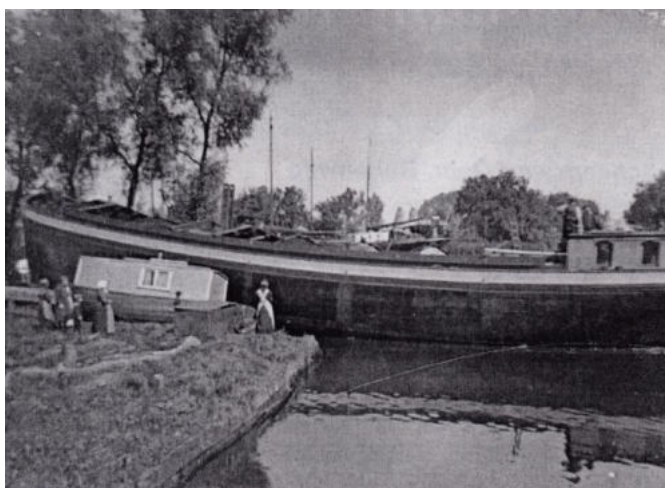
De dochters vertrokken naar elders.

### **Kindermeisje Janny**

“In 1947 stapte ik als 15-jarige aan boord van de AZOLLA van Teunis de Leeuw van Weenen en zijn vrouw Jo Lenten om een paar jaar voor de kinderen te gaan zorgen. Zo werd ik kindermeisje. Mijn broer Piet kwam ook aan boord als schippersknechtje.”

“Weet je dat de AZOLLA bij van Zutphen werd verbouwd?” vroeg Janny. Ja, dat wist ik.

Voor mijn lezing over “Scheepswerven van Jutphaas en Vreeswijk” was ik uitgebreid in het archief van Van Zutphen gedoken. In die tijd ontstond contact met Piet de Leeuw van Weenen, dé geschiedschrijver in de familie.



*De HANNA gaat bij Scheepswerf Van Zutphen te water.*

Het in 1892 gebouwde lichterschip HANNA werd bij Van Zutphen omgebouwd tot een zeewaardige zeilknipper. Een motor kwam er pas in 1927 in.

Uit aantekeningen blijkt dat het schip in 1924 al in Deense wateren opduikt. In 1926 liggen de AZOLLA en de AMBULANT van mijn grootvader ‘ergens’ in het Oostzeegebied

Op 18 augustus 1926 schreven twee dochters in het poëzie album van mijn moeder. Naast de naam van de schrijfster en de datum waarop, werd als plaats: “Oostzee” vermeld.



*De AZOLLA ligt met een lading graan op Hoogkerk bij de firma Wouthuis.*

Op de reünie van de familie duiken prachtige foto's op. Zoals die van Hoogkerk, waar mijn roots liggen. Ik herken de plaats direct, want het geboortehuis van mijn vader staat er op. En dan de foto's van Teun, (tante) Jo en de kinderen.....



*Zondag in Breskens, Janny achter de kinderwagen met de kinderen Nellie, Jan en Jopie. In de wagen: Marian*



1948 *Mevrouw de Leeuw van Weenen, tante Jo met de kinderen op de deklust.*



*Janny met twee van de kinderen in de haven van Colijnsplaat.*

### **“Hoe ik mijn man leerde kennen?”**

Eigenlijk dank zij de ORANJE.

“Mijn zus Wil en ik gingen in 1949 aan het werk in de Emmakliniek in Utrecht.

Na een bezoek aan de bioscoop in de Voorstraat liepen Wil en ik twee militairen tegen het lijf. Één ervan herkende ik direct: mijn dansmaatje Wim uit Amsterdam. De ander vertelde dat hij ook Wim heette en uit Ruurlo kwam. En zo is het gekomen, dat ik met Wim Lievestro trouwde.”

Janny (nu 88 jaar) woont nog steeds in Vreeswijk, nu met een nog beter uitzicht op de Museumwerf, dan waar ze eerst woonde.

### **Janny en de reünie van de familie De Leeuw van Weenen....**

Eind 2018 nam Piet de Leeuw van Weenen contact op met de Museumwerf voor een grote familiereünie.

Hij vroeg of ik daar behulpzaam bij wilde zijn, bijvoorbeeld als rondleider; maar ook als gids in het dorp.

We kenden elkaar al, dat was niet moeilijk.... Ik ‘had al wat’ met die naam ‘De Leeuw van Weenen’. Bij het uitwerken van zijn plannen vroeg ik: “Piet, zou het een idee zijn om het kindermisje van de AZOLLA daarbij uit te nodigen?”

“Wat? Ken jij die?”

En zo kwam het dat Janny rond het middaguur zich bij de familie voegde.

Wie zij er al niet sprak...



*“En ik ben de dochter van.....” v.l.n.r. Christa, Nel en Janny Lievestro*



*Samen met Nel en Marian bekijkt Janny fotootjes*

Ik had het druk om al die fraaie foto's en albums, die mee gebracht waren te bekijken en maakte af en toe een foto.

Janny gelukkig.....ik gelukkig.

Door mijn verhuizing heeft dit verhaal wel enige vertraging opgelopen.